Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (dziesiąta izba)

z dnia 23 października 2025 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa (UE) 2015/2302 – Imprezy turystyczne i powiązane usługi turystyczne – Realizacja imprezy turystycznej – Niezgodność – Artykuł 14 ust. 1 – Prawo do odpowiedniej obniżki ceny – Artykuł 14 ust. 2 – Prawo do otrzymania rekompensaty – Artykuł 14 ust. 3 lit. b) – Okoliczności wyłączające prawo podróżnego do otrzymania rekompensaty – Niezgodność, która może zostać przypisana osobie trzeciej, niezwiązanej z wykonywaniem usług turystycznych objętych umową o udział w imprezie turystycznej, i która była nieprzewidywalna lub nieunikniona – Wykazanie winy – Artykuł 4 – Poziom harmonizacji – Zwrot całości ceny mimo częściowego wykonania usług – Artykuł 1 – Wysoki poziom ochrony konsumentów – Artykuł 25 – Kary – Artykuł 3 pkt 12 – Pojęcie „nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności” – Akt władzy publicznej

W sprawie C-469/24 [Tuleka] [i]

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sąd Rejonowy w Rzeszowie (Polska) postanowieniem z dnia 27 marca 2024 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 3 lipca 2024 r., w postępowaniu:

B.F. (1),

B.F. (2)

przeciwko

Z. sp. z o.o.,

TRYBUNAŁ (dziesiąta izba),

w składzie: E. Regan, pełniący obowiązki prezesa izby, D. Gratsias i B. Smulders (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: L. Medina,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

* Język postępowania: polski.

[i] Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa. Nie odpowiada ona rzeczywistej nazwie ani rzeczywistemu nazwisku żadnej ze stron postępowania.

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna i D. Lutostańska, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu czeskiego – M. Smolek, S. Šindelková i J. Vláčil, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu greckiego – Z. Chatzipavlou i C. Kokkosi, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej – I. Rubene i A. Szmytkowska, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzeczniczki generalnej, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1, art. 3 pkt 12, art. 4 i art. 14 ust. 1–3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zmieniającej rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE oraz uchylającej dyrektywę Rady 90/314/EWG (Dz.U. 2015, L 326, s. 1).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy dwojgiem podróżnych, B.F. (1) i B.F. (2), a organizatorem turystyki, Z. sp. z. o.o., w przedmiocie żądania przez tych pasażerów zwrotu kosztów i rekompensaty w następstwie imprezy turystycznej, której przebieg nie był zgodny z umową.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Motywy 3 i 31 dyrektywy 2015/2302 stanowią:

„(3) Artykuł 169 ust. 1 oraz art. 169 ust. 2 lit. a) [TFUE] stanowi, że Unia ma się przyczyniać do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony konsumentów poprzez środki, które przyjmuje na podstawie art. 114 [TFUE].

[…]

(31) Podróżni powinni również mieć możliwość rozwiązania umowy o udział w imprezie turystycznej w każdym momencie przed rozpoczęciem imprezy turystycznej za odpowiednią i możliwą do uzasadnienia opłatą za rozwiązanie, uwzględniającą spodziewane oszczędności kosztów oraz spodziewany dochód z tytułu alternatywnego wykorzystania danych usług turystycznych. Powinni oni także mieć prawo do rozwiązania umowy o udział w imprezie turystycznej bez ponoszenia jakiejkolwiek opłaty za jej rozwiązanie, w przypadku gdy nieuniknione i nadzwyczajne okoliczności miałyby w znaczącym zakresie wpłynąć na realizację imprezy turystycznej. Mogą one obejmować

na przykład działania wojenne, inne poważne problemy związane z bezpieczeństwem, takie jak terroryzm, znaczące zagrożenie dla zdrowia ludzkiego, takie jak wybuch epidemii poważnej choroby w docelowym miejscu podróży lub katastrofy naturalne, takie jak powodzie lub trzęsienia ziemi, lub warunki pogodowe uniemożliwiające bezpieczną podróż do miejsca docelowego uzgodnionego w umowie o udział w imprezie turystycznej".

4 Artykuł 1 tej dyrektywy, zatytułowany „Przedmiot", stanowi:

„Celem niniejszej dyrektywy jest przyczynienie się do prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego i osiągnięcia wysokiego i jak najbardziej jednolitego poziomu ochrony konsumentów poprzez zbliżenie niektórych aspektów przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich w odniesieniu do umów zawieranych pomiędzy podróżnymi a przedsiębiorcami dotyczących imprez turystycznych oraz powiązanych usług turystycznych".

5 Artykuł 3 tej dyrektywy, zatytułowany „Definicje", stanowi:

„Na potrzeby niniejszej dyrektywy zastosowanie mają następujące definicje:

[…]

12) »nieuniknione i nadzwyczajne okoliczności« oznaczają sytuację poza kontrolą strony powołującej się na taką sytuację i której skutków nie można było uniknąć, nawet gdyby podjęto wszelkie rozsądne działania;

13) »niezgodność« oznacza niewykonanie lub nienależyte wykonanie usług turystycznych objętych imprezą turystyczną;

[…]".

6 Artykuł 4 tej dyrektywy, zatytułowany „Poziom harmonizacji", stanowi:

„O ile niniejsza dyrektywa nie stanowi inaczej, państwa członkowskie nie mogą utrzymywać ani wprowadzać do swojego prawa krajowego przepisów odbiegających od tych, które zostały ustanowione w niniejszej dyrektywie, w tym również przepisów surowszych lub łagodniejszych, prowadzących do zróżnicowanego poziomu ochrony podróżnych".

7 Artykuł 13 dyrektywy 2015/2302, zatytułowany „Odpowiedzialność za realizację imprezy turystycznej", stanowi:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, aby organizator był odpowiedzialny za wykonanie usług turystycznych objętych umową o udział w imprezie turystycznej, bez względu na to, czy usługi te mają być wykonane przez organizatora, czy też przez innych dostawców usług turystycznych.

Państwa członkowskie mogą utrzymać lub ustanowić w prawie krajowym przepisy, na mocy których sprzedawca detaliczny również będzie odpowiedzialny za realizację imprezy turystycznej. W takim przypadku art. 7 oraz przepisy rozdziału III, niniejszego rozdziału i rozdziału V, które stosuje się do organizatora, stosuje się odpowiednio również do sprzedawcy detalicznego.

[…]

3. Jeżeli którakolwiek z usług turystycznych nie jest wykonywana zgodnie z umową o udział w imprezie turystycznej, organizator usuwa niezgodność, chyba że:

a) jest to niemożliwe; lub

b) wiąże się to z kosztami, które są niewspółmiernie wysokie w stosunku do zakresu niezgodności i wartości usług turystycznych, których one dotyczą.

Jeżeli organizator, zgodnie z akapitem pierwszym lit. a) lub b) niniejszego ustępu nie usunie niezgodności, stosuje się art. 14.

[…]

5. Jeżeli znaczna część usług turystycznych nie może zostać wykonana zgodnie z umową o udział w imprezie turystycznej, organizator, nie pobierając żadnych dodatkowych opłat od podróżnego, oferuje odpowiednie alternatywne usługi charakteryzujące się – o ile jest to możliwe – taką samą jakością jak usługi przewidziane w umowie lub wyższą, w celu kontynuacji imprezy turystycznej; dotyczy to również sytuacji, w których uzgodniony w umowie powrót podróżnego do miejsca rozpoczęcia podróży nie został zapewniony.

Jeżeli zaproponowane alternatywne usługi dają w rezultacie imprezę turystyczną o jakości niższej niż przewidziana w umowie o udział w imprezie turystycznej, organizator przyznaje podróżnemu odpowiednią obniżkę ceny.

Podróżny może odrzucić zaproponowane alternatywne usługi tylko wtedy, gdy nie są one porównywalne z tym, co zostało uzgodnione w umowie o udział w imprezie turystycznej, lub jeżeli przyznana obniżka ceny jest nieodpowiednia.

[…]”.

8 Artykuł 14 tej dyrektywy, zatytułowany „Obniżka ceny i rekompensata za poniesione szkody”, stanowi:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, by podróżny był uprawniony do odpowiedniej obniżki ceny za każdy okres, w trakcie którego występowała niezgodność, chyba że organizator udowodni, że odpowiedzialność za niezgodność można przypisać podróżnemu.

2. Podróżny jest uprawniony do otrzymania od organizatora rekompensaty za wszelkie szkody, których podróżny doznał w wyniku jakiejkolwiek niezgodności. Podróżny otrzymuje rekompensatę bez zbędnej zwłoki.

3. Podróżny nie jest uprawniony do rekompensaty za szkody, jeżeli organizator udowodni, że niezgodność:

a) może zostać przypisana podróżnemu;

b) może zostać przypisana osobie trzeciej, niezwiązanej z wykonywaniem usług turystycznych objętych umową o udział w imprezie turystycznej, a niezgodność ta była nieprzewidywalna lub nieunikniona; lub

c) została spowodowana nieuniknionymi i nadzwyczajnymi okolicznościami.

[…]”.

9 Artykuł 25 tej dyrektywy, zatytułowany „Kary”, stanowi:

„Państwa członkowskie ustanawiają przepisy dotyczące kar mających zastosowanie do naruszeń przepisów krajowych przyjętych na podstawie niniejszej dyrektywy i podejmują wszelkie środki niezbędne do zapewnienia ich wykonania. Kary te muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające”.

Prawo polskie

10 Ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (Dz.U. 2017, poz. 2361), w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym (zwana dalej „ustawą o imprezach turystycznych”), stanowi w art. 4:

„Ilekroć w ustawie jest mowa o:

[…]

15) nieuniknionych i nadzwyczajnych okolicznościach – należy przez to rozumieć sytuację pozostającą poza kontrolą strony powołującej się na taką sytuację, której skutków nie można było uniknąć, nawet gdyby podjęto wszelkie rozsądne działania;

16) niezgodności – należy przez to rozumieć niewykonanie lub nienależyte wykonanie usług turystycznych objętych imprezą turystyczną.

[…]”.

11 Artykuł 50 tej ustawy stanowi:

„1. Podróżnemu przysługuje obniżka ceny za każdy okres, w trakcie którego stwierdzono niezgodność, chyba że została ona spowodowana wyłącznym działaniem lub zaniechaniem podróżnego.

2. Podróżnemu przysługuje odszkodowanie lub zadośćuczynienie za poniesione szkody lub krzywdy, których doznał w wyniku niezgodności. Organizator turystyki niezwłocznie wypłaca odszkodowanie lub zadośćuczynienie.

3. Podróżnemu nie przysługuje odszkodowanie lub zadośćuczynienie za niezgodność w przypadku, gdy organizator turystyki udowodni, że:

1) winę za niezgodność ponosi podróżny;

2) winę za niezgodność ponosi osoba trzecia, niezwiązana z wykonywaniem usług turystycznych objętych umową o udział w imprezie turystycznej, a niezgodności nie dało się przewidzieć lub uniknąć;

3) niezgodność została spowodowana nieuniknionymi i nadzwyczajnymi okolicznościami.

[…]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

12 W dniu 27 lipca 2022 r. powodowie w postępowaniu głównym zawarli z pozwanym w postępowaniu głównym umowę o zorganizowanie w terminie od 1 do 8 września 2023 r. wypoczynku all-inclusive w hotelu o standardzie pięciu gwiazdek w Albanii w cenie 8696 złotych polskich (PLN) (ok. 2048 EUR).

13 Pierwszego dnia pobytu powodów w postępowaniu głównym obudził hałas prac rozbiórkowych dwóch hotelowych basenów. Prace rozbiórkowe trwały od pierwszego do czwartego dnia pobytu, w godz. 7.30–19.30. Roboty odbywały się na polecenie władz albańskich, w obecności mediów i policji. Wskutek prac dokonano rozbiórki basenów, nadmorskiej promenady, wybrukowanego nadbrzeża z zejściem do morza oraz nadbrzeżnej infrastruktury.

14 W trakcie pobytu powodowie w postępowaniu głównym, aby uzyskać posiłek, oczekiwali w długich kolejkach oraz byli zmuszeni przychodzić na początku wyznaczonej pory z uwagi na niewielką ilość serwowanych posiłków. Zrezygnowano ponadto z podawania przekąsek o godzinie 17.00.

15 W dodatku w ostatnich trzech dniach pobytu rozpoczęto dobudowywanie piątego piętra budynku hotelowego. Potrzebne do tych prac materiały budowlane były wożone windami, z których korzystali goście hotelowi.

16 W następstwie tego pobytu powodowie w postępowaniu głównym wezwali pozwanego w postępowaniu głównym do zapłaty kwoty 22 696 PLN (około 5346 EUR), na którą składało się 8969 PLN (około 2048 EUR) tytułem odszkodowania za niewykonanie umowy z winy pozwanego w postępowaniu głównym oraz 14 000 PLN (około 3298 EUR) tytułem zadośćuczynienia.

17 Pozwany w postępowaniu głównym nie zgadza się na zapłacenie tej kwoty. Podnosi, że rozpatrywane prace rozbiórkowe były konsekwencją decyzji władz albańskich, której musiał się podporządkować, przez co znalazł się w nieuniknionych i nadzwyczajnych okolicznościach zwalniających go z obowiązku wypłaty powodom w postępowaniu głównym odszkodowania i zadośćuczynienia. Wskazuje on ponadto, że zaproponował im bony wakacyjne o wartości 750 PLN (około 165 EUR) tytułem rekompensaty za niezgodności wynikające z tych prac rozbiórkowych.

18 Sąd odsyłający, przed którym zawisł ten spór, zastanawia się w pierwszej kolejności nad zgodnością art. 50 ust. 3 pkt 2 ustawy o imprezach turystycznych z dyrektywą 2015/2302 w zakresie, w jakim przepis ten stanowi, że podróżnemu nie przysługuje odszkodowanie lub zadośćuczynienie za niezgodność, w przypadku gdy organizator turystyki udowodni, że winę za niezgodność ponosi osoba trzecia, niezwiązana z wykonywaniem usług turystycznych objętych umową o udział w imprezie turystycznej, a niezgodności tej nie dało się przewidzieć lub uniknąć.

19 Zdaniem tego sądu art. 14 ust. 3 lit. b) dyrektywy 2015/2302 wyłącza prawo podróżnego do dochodzenia rekompensaty od danego organizatora turystyki, jeżeli ten wykaże, że niezgodność można przypisać osobie trzeciej, niezwiązanej z wykonywaniem usług turystycznych objętych daną umową o udział w imprezie turystycznej, a niezgodność ta była nieprzewidywalna lub nieunikniona, przy czym organizator ten nie musi udowodnić winy tej osoby trzeciej. Obowiązek

udowodnienia przez organizatora turystyki winy osoby trzeciej, określony w art. 50 ust. 3 pkt 2 ustawy o imprezach turystycznych, byłby sprzeczny z pełną harmonizacją, której dokonała dyrektywa 2015/2302, zgodnie z jej art. 4, co znajduje potwierdzenie w wykładni historycznej wynikającej z art. 8 dyrektywy Rady 90/314/EWG z dnia 13 czerwca 1990 r. w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (Dz.U. 1990, L 158, s. 59), uchylonej dyrektywą 2015/2302. Przesłanka winy wymagałaby zarówno badania elementu obiektywnego, a mianowicie oceny bezprawności zachowania, jak i subiektywnego, a mianowicie oceny zachowania sprawcy, czego w dyrektywie 2015/2302 nie przewidziano.

20 W drugiej kolejności, biorąc pod uwagę fakt, że pozwany w postępowaniu głównym jedynie częściowo wykonał na rzecz powodów w postępowaniu głównym usługi przewidziane w rozpatrywanej umowie o udział w imprezie turystycznej, sąd odsyłający zastanawia się, czy na podstawie art. 14 ust. 1 dyrektywy 2015/2302 można uwzględnić żądanie tych powodów zmierzające do uzyskania zwrotu całości ceny uiszczonej pozwanemu w postępowaniu głównym za imprezę turystyczną.

21 W tym względzie sąd odsyłający wskazuje, że z leksykalnego punktu widzenia wyrażenie „odpowiednia obniżka ceny" obejmuje jej maksymalne obniżenie i w związku z tym wyrażenie to dopuszcza zwrot całości zapłaconej przez podróżnych ceny. Takie maksymalne obniżenie byłoby uzasadnione, gdyby uznać, że organizator turystyki wykonał usługę bezwartościową.

22 W ocenie sądu odsyłającego takie maksymalne obniżenie może być uzasadnione również w przypadku narażenia podróżnych na rażącą niezgodność. Motyw 3 dyrektywy 2015/2302, z którego wynika, że celem tej dyrektywy jest przyczynienie się do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony konsumentów, zdaje się potwierdzać to podejście. W świetle tego celu poziom niezgodności, który czyniłby usługę świadczoną przez organizatora turystyki bezwartościową, musiałby odpowiadać rażącej niezgodności.

23 Sąd ten zastanawia się jednak, czy w przypadku gdy podróżni skorzystali w minimalnym stopniu z usług pomimo rażącej niezgodności, roszczenie zwrotu podróżnym całości uiszczonej przez nich ceny można uwzględnić, zważywszy na realizowane przez prawodawcę Unii cele. W jego ocenie powinno tak być.

24 W trzeciej kolejności sąd odsyłający uważa, że w świetle narastającego i nagłośnionego w mediach konfliktu między władzami albańskimi a właścicielem hotelu, którego dotyczy postępowanie główne, pozwany w postępowaniu głównym może, jako przedsiębiorca, zostać uznany za odpowiedzialnego za brak antycypowania tego konfliktu.

25 W tym kontekście sąd ten zastanawia się, czy prawo do odpowiedniej obniżki ceny za każdy okres, w którym występowała niezgodność, oraz prawo do rekompensaty za wszelkie szkody doznane w wyniku niezgodności, o których mowa w art. 14 ust. 1 i 2 dyrektywy 2015/2302, mają wyłącznie na celu przywrócenie równowagi kontraktowej między zainteresowanymi stronami w przypadku niezgodności, czy też roszczenia te cechują się także elementem sankcyjnym i odstraszającym w celu zapewnienia wysokiego poziomu ochrony konsumentów.

26 Zdaniem sądu odsyłającego, gdyby uznać, że poprzez przyjęcie dyrektywy 2015/2302 prawodawca Unii zamierzał również odstraszyć organizatorów turystyki od dopuszczania do niezgodności, to fakt skorzystania przez konsumentów z niektórych usług nie stałby na przeszkodzie zwrotowi całości uiszczonych przez nich kwot. Od organizatorów turystyki można bowiem wymagać przeprowadzenia analizy rynku turystycznego poprzez sprawdzenie występowania konkretnych

czynników ryzyka wystąpienia niezgodności. Tym samym roszczenie o odpowiednią obniżkę ceny prowadziłoby do pełnej ochrony konsumentów, ponieważ wprowadzałoby sankcje za brak należytej analizy ryzyka wystąpienia niezgodności.

27 W czwartej i ostatniej kolejności sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy akt władzy publicznej może wchodzić w zakres pojęcia „nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności" w rozumieniu art. 3 pkt 12 dyrektywy 2015/2302. Wskazuje on w tym względzie, że taki akt znajduje się poza kontrolą adresata tego aktu w tym sensie, że adresat znajduje się wobec organu władzy publicznej w stosunku podrzędnym. Sąd ten uważa jednak, iż postępowanie administracyjne prowadzące do przyjęcia takiego aktu oparte jest na przepisach prawa, trwa określony czas i dopuszcza udział adresata tego aktu. W dodatku adresatowi umożliwiono wniesienie środka odwoławczego od tego aktu. Ponadto sąd odsyłający zauważa, że w motywie 31 dyrektywy 2015/2302 prawodawca Unii doprecyzował pojęcie „nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności". Są to między innymi działania wojenne, terroryzm, wybuch epidemii poważnej choroby w docelowym miejscu podróży lub katastrofy naturalne, takie jak powodzie lub trzęsienia ziemi, lub warunki pogodowe uniemożliwiające bezpieczną podróż do miejsca docelowego uzgodnionego w umowie o udział w imprezie turystycznej. Powyższe wyliczenie wyklucza przyjęcie, że nadzwyczajną i nieuniknioną okolicznością jest akt władzy publicznej taki jak decyzja o wyburzeniu części obiektu turystycznego.

28 W tych okolicznościach Sąd Rejonowy w Rzeszowie (Polska) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy przepisy art. 14 ust. 3 [lit.] b) w związku z art. 4 dyrektywy [2015/2302] należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwiają się stosowaniu przepisu prawa krajowego, takiego jak art. 50 ust. 3 pkt 2 [ustawy o imprezach turystycznych], w zakresie, w jakim przepis ten nakłada na organizatora turystyki obowiązek wykazania przesłanki winy za niezgodność po stronie osoby trzeciej niezwiązanej z wykonywaniem usług turystycznych objętych umową o udział w imprezie turystycznej, gdy niezgodności nie da się przewidzieć ani uniknąć?

2) Czy przepis art. 14 ust. 1 dyrektywy [2015/2302] należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się wykładni przepisów prawa krajowego, zgodnie z którą odpowiednie obniżenie ceny za każdy okres, w którym występowała niezgodność, może prowadzić do zwrotu całości ceny uiszczonej przez podróżnych z uwagi na występującą rażącą niezgodność, pomimo faktu skorzystania przez podróżnych z części usług świadczonych przez organizatora?

3) Czy przepis art. 14 ust. 1 i 2 dyrektywy [2015/2302] należy interpretować w ten sposób, że roszczenie o obniżenie ceny za każdy okres niezgodności oraz roszczenie o rekompensatę za wszelkie szkody wynikłe z niezgodności mają charakter wyłącznie przywracający równowagę kontraktową stron, czy roszczenia te mają także charakter sankcyjny, odstraszający organizatora przed dopuszczeniem do niezgodności?

4) Czy przepis art. 3 pkt 12 dyrektywy [2015/2302] należy interpretować w ten sposób, że akty władzy publicznej, w tym decyzja dotycząca rozbiórki hotelu wydana przez przedstawiciela rządu, nie wchodzi w zakres pojęcia »nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności«?".

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

29 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 14 ust. 3 lit. b) dyrektywy 2015/2302 w związku z art. 4 tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisowi prawa krajowego, który stanowi, że w przypadku gdy niezgodność usług wchodzących w zakres imprezy turystycznej można przypisać osobie trzeciej, niezwiązanej z wykonywaniem tych usług, a niezgodność ta była nieprzewidywalna lub nieunikniona, organizator turystyki, aby móc uwolnić się od odpowiedzialności wobec podróżnego, musi wykazać, że niezgodność ta wynika z winy tej osoby trzeciej.

30 Zgodnie z art. 14 ust. 3 lit. b) dyrektywy 2015/2032 podróżnemu nie przysługuje rekompensata, jeżeli organizator udowodni, że niezgodność może zostać przypisana osobie trzeciej, niezwiązanej z wykonywaniem usług turystycznych objętych umową o udział w imprezie turystycznej, a niezgodność ta była nieprzewidywalna lub nieunikniona.

31 W braku zdefiniowania w dyrektywie 2015/2302 zawartego w tym przepisie wyrażenia „może zostać przypisana” lub wyraźnego odesłania w tej dyrektywie do prawa państw członkowskich w celu ustalenia jego znaczenia należy dokonać jego autonomicznej wykładni z uwzględnieniem jego zwykłego znaczenia w języku potocznym, kontekstu, w jakim zostało użyte, oraz celu realizowanego przez tę dyrektywę (zob. podobnie wyroki: z dnia 8 czerwca 2023 r., UFC – Que choisir i CLCV, C-407/21, EU:C:2023:449, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 30 kwietnia 2025 r., Galte, C-63/24, EU:C:2025:292, pkt 28, 29 i przytoczone tam orzecznictwo).

32 Zgodnie ze zwykłym znaczeniem w języku potocznym wyrażenie „może zostać przypisane” danej osobie oznacza, że zdarzenie jest wynikiem zachowania tej osoby, przy czym niekoniecznie oznacza ono, że zachowanie to stanowi naruszenie umyślnie lub w wyniku niedbalstwa obowiązku nałożonego na tę osobę albo przez właściwe prawo krajowe, albo przez klauzulę umowną. W związku z tym wyrażenie „może zostać przypisana osobie trzeciej” zawarte w art. 14 ust. 3 lit. b) dyrektywy 2015/2302 obejmuje wprawdzie również sytuację, w której niezgodność usług turystycznych wynika z „winy” tej osoby trzeciej, jednak ma ono szersze znaczenie i obejmuje również sytuację, w której niezgodność ta wynika z zachowania wspomnianej osoby trzeciej, które nie jest zawinione.

33 W związku z tym, mając na uwadze zwykłe znaczenie wyrażenia „może zostać przypisana” zawartego w art. 14 ust. 3 lit. b) dyrektywy 2015/2302, należy uznać, że przepis ten pozwala organizatorowi turystyki uwolnić się od ciążącego na nim obowiązku rekompensaty dla podróżnego w przypadku niezgodności, jeżeli wykaże on, że niezgodność tę można przypisać osobie trzeciej, przy czym nie trzeba wykazać, że wspomniana niezgodność wynika z jej winy.

34 Wykładnię tę potwierdza kontekst, w jakim wyrażenie to zostało użyte. Artykuły 13 i 14 dyrektywy 2015/2302, które znajdują się w jej rozdziale IV, zatytułowanym „Realizacja imprezy turystycznej”, ustanawiają bowiem zharmonizowany reżim odpowiedzialności umownej organizatorów turystyki, który cechują odpowiedzialność niezależna od winy tych organizatorów oraz wyczerpujące określenie przypadków, w których mogą oni uwolnić się od tej odpowiedzialności [zob. podobnie wyrok z dnia 12 stycznia 2023 r., FTI Touristik (Impreza turystyczna na Wyspach Kanaryjskich), C-396/21, EU:C:2023:10, pkt 25].

35 W szczególności art. 13 omawianej dyrektywy, zatytułowany „Odpowiedzialność za realizację imprezy turystycznej”, przewiduje w ust. 1, że państwa członkowskie zapewniają, aby organizator był odpowiedzialny za wykonanie usług turystycznych objętych umową o udział w imprezie turystycznej, bez względu na to, czy usługi te mają być wykonane przez organizatora, czy też przez innych dostawców usług turystycznych. Ustęp 3 tego artykułu uściśla w tym względzie, że jeżeli którakolwiek z usług turystycznych nie jest wykonywana zgodnie z umową o udział w imprezie turystycznej, to co do zasady organizator ten usuwa niezgodność, a w sytuacjach gdy jej nie usunie, podróżnemu przysługuje obniżka ceny oraz rekompensata zgodnie z art. 14 ust. 1 i 2 wspomnianej dyrektywy. Organizator turystyki ponosi zatem co do zasady odpowiedzialność w przypadku niewykonania usług wchodzących w zakres imprezy turystycznej, i to niezależnie od ewentualnego zawinionego działania, którego on lub jeden z jego usługodawców dopuściłby się przy wykonywaniu tych usług.

36 O ile art. 14 ust. 2 dyrektywy 2015/2302 ustanawia zasadę niezależnej od winy odpowiedzialności organizatora turystyki za wszelkie szkody doznane przez podróżnego w wyniku niezgodności, o tyle ust. 3 tego artykułu pozwala temu organizatorowi uwolnić się od odpowiedzialności poprzez wykazanie, że ta niezgodność jest objęta zakresem jednego z trzech przypadków wymienionych w sposób wyczerpujący w lit. a)–c) tego ustępu. Wspólną cechą tych trzech przypadków jest to, że niezgodność można przypisać źródłu zewnętrznemu w stosunku do organizatora, a mianowicie samemu podróżnemu, osobie trzeciej, niezwiązanej z wykonywaniem usług turystycznych, lub nadzwyczajnym okolicznościom. Omawiany ust. 3 lit. b) i c) wprowadza dodatkową przesłankę, iż niezgodność spowodowana przez osobę trzecią lub przez nadzwyczajne okoliczności musi być nieunikniona. Natomiast w żadnym z tych trzech przypadków nie ma mowy o „winie”.

37 Wreszcie, co się tyczy celu realizowanego przez dyrektywę 2015/2302, z jej art. 1 wynika, że jest nim w szczególności przyczynienie się do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony konsumentów. Wykładnia art. 14 ust. 3 lit. b) tej dyrektywy przyjęta w pkt 33 niniejszego wyroku pozwala zagwarantować taki poziom ochrony konsumentów, ponieważ organizator turystyki, który chce na podstawie tego przepisu uwolnić się od odpowiedzialności z tytułu niezgodności danych usług turystycznych, musi wykazać nie tylko, że ta niezgodność jest spowodowana przez osobę trzecią niezwiązaną z wykonywaniem tych usług turystycznych, lecz również, że wspomniana niezgodność była nieprzewidywalna lub nieunikniona. Realizowany przez tę dyrektywę cel polegający na zapewnieniu takiego poziomu ochrony konsumentów nie może zatem sam w sobie uzasadniać wymagania od organizatora turystyki wykazania winy osoby trzeciej, aby mógł on uwolnić się od odpowiedzialności wobec danego konsumenta w przypadku niezgodności.

38 Ponadto z uwagi na to, że w myśl art. 4 dyrektywy 2015/2302, o ile ta dyrektywa nie stanowi inaczej, państwa członkowskie nie mogą utrzymywać w swoim prawie krajowym ani wprowadzać do niego przepisów odbiegających od tych, które zostały ustanowione w tej dyrektywie, surowszych lub łagodniejszych, prowadzących do zróżnicowanego poziomu ochrony podróżnych, zaś dyrektywa ta nie zawiera przepisu umożliwiającego państwom członkowskim wprowadzenie lub utrzymanie przepisów mających na celu zapewnienie innego poziomu ochrony podróżnych niż poziom określony w art. 14 ust. 3 lit. b), państwa członkowskie nie mogą utrzymywać ani wprowadzić przepisu prawa krajowego, na mocy którego organizatorzy turystyki są zwolnieni z obowiązku rekompensaty w przypadku niezgodności usług wchodzących w zakres imprezy turystycznej, którą można przypisać osobie trzeciej, wyłącznie wtedy, gdy organizatorzy ci wykażą, że niezgodność wynika z winy tej osoby trzeciej oraz że była ona nieprzewidywalna lub nieunikniona.

39 W konsekwencji art. 14 ust. 3 lit. b) dyrektywy 2015/2302 stoi na przeszkodzie przepisowi prawa krajowego takiemu jak ten rozpatrywany w postępowaniu głównym, który stanowi, że podróżnemu nie należy się od danego organizatora turystyki rekompensata z tytułu niezgodności usług wchodzących w zakres imprezy turystycznej, którą to niezgodność można przypisać osobie trzeciej, niezwiązanej z wykonywaniem tych usług, wyłącznie wtedy, gdy organizator ten wykaże, że niezgodność wynika z winy tej osoby trzeciej i była nieprzewidywalna lub nieunikniona.

40 Przy tym stosując prawo wewnętrzne, sądy krajowe są zobowiązane dokonywać jego wykładni, tak dalece, jak to możliwe, w świetle brzmienia i celu rozpatrywanej dyrektywy, by osiągnąć przewidziany w niej rezultat, a tym samym zastosować się do art. 288 akapit trzeci TFUE (wyrok z dnia 11 lipca 2024 r., Plamaro, C-196/23, EU:C:2024:596, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo).

41 Jak podniosła Komisja w swoich uwagach na piśmie, taka zgodna wykładnia byłaby zaś możliwa w przypadku, gdyby polskie pojęcie „winy” użyte w art. 50 ust. 3 ustawy o imprezach turystycznych rozumieć jako możliwość „przypisania” w rozumieniu przyjętym w pkt 33 niniejszego wyroku, co powinien ocenić sąd odsyłający.

42 W świetle całości powyższych rozważań odpowiedź na pytanie pierwsze powinna brzmieć następująco: art. 14 ust. 3 lit. b) dyrektywy 2015/2302 w związku z art. 4 tej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisowi prawa krajowego, który stanowi, że w przypadku gdy niezgodność usług wchodzących w zakres imprezy turystycznej można przypisać osobie trzeciej, niezwiązanej z wykonywaniem tych usług, a niezgodność ta była nieprzewidywalna lub nieunikniona, organizator turystyki, aby móc uwolnić się od odpowiedzialności wobec podróżnego, musi wykazać, że niezgodność ta wynika z winy tej osoby trzeciej.

W przedmiocie pytania drugiego

43 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 14 ust. 1 dyrektywy 2015/2302 należy interpretować w ten sposób, że nawet jeśli podróżny skorzystał z części usług świadczonych przez organizatora turystyki, to odpowiednia obniżka ceny, która mu przysługuje w przypadku niezgodności, może odpowiadać zwrotowi całości ceny danej imprezy turystycznej, jeżeli ta niezgodność jest rażąca.

44 Zgodnie z art. 14 ust. 1 dyrektywy 2015/2302 podróżny jest „uprawniony do odpowiedniej obniżki ceny za każdy okres, w trakcie którego występowała niezgodność, chyba że organizator udowodni, że odpowiedzialność za niezgodność można przypisać podróżnemu”.

45 Obniżka ceny, o której mowa w tym przepisie, powinna być zatem odpowiednia dla całego okresu, w którym wystąpiła niezgodność. Ponadto Trybunał już orzekł, że oceny odpowiedniego charakteru obniżki, podobnie jak ustalenia, czy występowała niezgodność, należy dokonywać w sposób obiektywny, z uwzględnieniem zobowiązań danego organizatora turystyki wynikających z zawartej umowy o udział w imprezie turystycznej [wyrok z dnia 12 stycznia 2023 r., FTI Touristik (Impreza turystyczna na Wyspach Kanaryjskich), C-396/21, EU:C:2023:10, pkt 39].

46 Z art. 14 ust. 1 w związku z art. 3 pkt 13 dyrektywy 2015/2302 wynika bowiem, że ciążący na organizatorach turystyki obowiązek zastosowania takiej obniżki ceny ocenia się wyłącznie w odniesieniu do usług turystycznych objętych umową o udział w imprezie turystycznej, które nie zostały wykonane lub zostały nienależycie wykonane, przy czym wynikających dla danego

organizatora turystyki z takiej umowy zobowiązań nie można interpretować w sposób zawężający, a zatem obejmują one nie tylko te obowiązki, które zostały wyraźnie określone w tej umowie, lecz również zobowiązania wynikające z celu wspomnianej umowy [zob. podobnie wyrok z dnia 12 stycznia 2023 r., FTI Touristik (Impreza turystyczna na Wyspach Kanaryjskich), C-396/21, EU:C:2023:10, pkt 37, 38].

47 W związku z tym ocena odpowiedniego charakteru danej obniżki powinna opierać się na oszacowaniu wartości usług turystycznych objętych daną imprezą turystyczną, które nie zostały wykonane lub zostały nienależycie wykonane, z uwzględnieniem czasu trwania tego braku wykonania lub nienależytego wykonania oraz wartości tej imprezy turystycznej. Obniżka ceny danej imprezy turystycznej powinna odpowiadać wartości usług turystycznych, które są niezgodne z umową [wyrok z dnia 12 stycznia 2023 r., FTI Touristik (Impreza turystyczna na Wyspach Kanaryjskich), C-396/21, EU:C:2023:10, pkt 39]. Im bardziej rażące jest niewykonanie lub nienależyte wykonanie, tym obniżka ceny powinna być większa, aby można ją było uznać za odpowiednią.

48 W związku z tym, jeżeli wszystkie świadczone podróżnemu usługi turystyczne są niezgodne, a dany organizator turystyki nie udowodni, że tę niezgodność można przypisać temu podróżnemu, podróżny ma prawo dochodzić zwrotu całości ceny danej imprezy turystycznej od tego organizatora na podstawie art. 14 ust. 1 dyrektywy 2015/2302.

49 Ponadto w świetle celu dyrektywy 2015/2302, jakim jest przyczynienie się do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony konsumentów, określonego w art. 1 tej dyrektywy, podróżny powinien mieć również prawo do pełnego zwrotu całości ceny danej imprezy turystycznej na podstawie art. 14 ust. 1 tej dyrektywy, jeżeli pomimo wykonania niektórych usług niezgodność jest na tyle rażąca, że impreza turystyczna utraciła swój cel i w związku z tym nie leży już obiektywnie w interesie podróżnego. W przypadku bowiem gdy ta niezgodność jest na tyle duża, że sprawia, iż w świetle celu wspomnianej imprezy turystycznej wykonane usługi są pozbawione znaczenia i wartości, wspomniana niezgodność jest w rzeczywistości równoznaczna z brakiem realizacji tej imprezy turystycznej, za co na podstawie tego ostatniego przepisu przysługuje zwrot całości jej ceny.

50 W niniejszej sprawie do sądu odsyłającego będzie zatem należało dokonanie w świetle wszystkich okoliczności oceny, czy prace rozbiórkowe i budowlane oraz braki w zakresie usług gastronomicznych, o których mowa w postępowaniu głównym, skutkowały tym, że impreza turystyczna powodów w postępowaniu głównym utraciła swój cel, a zatem nie leżała już obiektywnie w ich interesie. Jeżeli sąd odsyłający dojdzie do takiego wniosku, powodom tym powinien, na podstawie przepisów krajowych mających na celu transpozycję art. 14 ust. 1 dyrektywy 2015/2302 do prawa polskiego, należeć się od pozwanego w postępowaniu głównym, jako organizatora turystyki, zwrot całości ceny tej imprezy turystycznej.

51 W świetle całości powyższych rozważań odpowiedź na pytanie drugie powinna brzmieć następująco: art. 14 ust. 1 dyrektywy 2015/2302 należy interpretować w ten sposób, że nawet jeśli podróżny skorzystał z części usług świadczonych przez organizatora turystyki, to odpowiednia obniżka ceny, która mu przysługuje w przypadku niezgodności tych usług, może odpowiadać zwrotowi całości ceny danej imprezy turystycznej, jeżeli niezgodność ta jest na tyle rażąca, że zważywszy na cel tej imprezy turystycznej, nie leży już ona obiektywnie w interesie tego podróżnego.

W przedmiocie pytania trzeciego

52 Poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 14 ust. 1 i 2 dyrektywy 2015/2302 należy interpretować w ten sposób, że prawo do odpowiedniej obniżki ceny za każdy okres, w którym występowała niezgodność, i prawo do rekompensaty za wszelkie doznane w wyniku niezgodności szkody, o których mowa w tym przepisie, mają na celu wyłącznie przywrócenie równowagi kontraktowej między organizatorami turystyki a podróżnymi, z uwzględnieniem usług faktycznie wykonanych przez tych organizatorów i zapłaconej przez tych podróżnych ceny, czy też celem tych roszczeń jest również karanie wspomnianych organizatorów, tak by odstraszyć ich od dopuszczania do niezgodności.

53 Rząd polski kwestionuje dopuszczalność tego pytania ze względu na to, że powody dążenia przez sąd odsyłający do ustalenia celu tych roszczeń nie wynikają wystarczająco jasno z postanowienia odsyłającego.

54 W tym względzie należy przypomnieć, że w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE współpracy między Trybunałem i sądami krajowymi wyłącznie do sądu krajowego, przed którym zawisł spór i który powinien przyjąć na siebie odpowiedzialność za mające zapaść orzeczenie sądowe, należy dokonanie oceny, w świetle szczególnych okoliczności sprawy, zarówno konieczności wydania orzeczenia w trybie prejudycjalnym po to, aby tenże sąd krajowy był w stanie wydać swoje orzeczenie, jak i znaczenia dla sprawy pytań zadanych Trybunałowi. W związku z tym, jeśli postawione pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest w zasadzie zobowiązany do wydania orzeczenia (wyrok z dnia 27 czerwca 2024 r., Gestore dei Servizi Energetici, C-148/23, EU:C:2024:555, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).

55 Wynika stąd, że pytania dotyczące prawa Unii korzystają z domniemania posiadania znaczenia dla sprawy. Odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie pytania prejudycjalnego jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia przepisu prawa Unii, o którą wniesiono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem postępowania głównego, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na postawione mu pytania (wyrok z dnia 27 czerwca 2024 r., Gestore dei Servizi Energetici, C-148/23, EU:C:2024:555, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo).

56 Tymczasem z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dostatecznie jasno wynika, że sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy przewidziane w art. 14 ust. 1 i 2 dyrektywy 2015/2302 uprawnienia podróżnych do odpowiedniej obniżki ceny i rekompensaty mają również na celu karanie organizatorów turystyki i ich odstraszanie, w związku z czym przy ustalaniu kwoty tej obniżki i tej rekompensaty należy wziąć pod uwagę okoliczność, że mają one sankcyjny i odstraszający cel. W związku z tym pytanie trzecie jest dopuszczalne.

57 Co się tyczy odpowiedzi na to pytanie, należy zauważyć, że z brzmienia art. 14 ust. 1 i 2 dyrektywy 2015/2302 wynika, iż z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w tych przepisach państwa członkowskie powinny zapewnić, aby w odniesieniu do każdego okresu, w którym występowała niezgodność, oraz za wszelkie szkody doznane w wyniku tej niezgodności podróżnym należały się od organizatorów turystyki, odpowiednio, odpowiednia obniżka ceny i rekompensata. Przyznając te prawa podróżnym, przepis ten pozwala przywrócić równowagę kontraktową istniejącą przy zawieraniu umów o udział w imprezie turystycznej w zakresie, w jakim umożliwia on, po

pierwsze, wymaganie od organizatorów turystyki, by doprowadzili cenę do poziomu odpowiadającego rzeczywiście wykonanym usługom, a po drugie, uzyskanie od tych organizatorów rekompensaty za szkodę doznaną przez podróżnych z powodu niezgodności.

58 Natomiast ani brzmienie art. 14 ust. 1 i 2 dyrektywy 2015/2302, ani kontekst, w jaki wpisuje się ten przepis, nie pozwalają uznać, że przyznanie podróżnym przewidzianych w nim praw ma również na celu umożliwienie karania organizatorów turystyki w przypadku niezgodności. Ani wspomniany przepis, ani art. 13 tej dyrektywy, który ustanawia zharmonizowany reżim odpowiedzialności umownej tych organizatorów, nie przewidują możliwości obciążenia ich odszkodowaniami o charakterze sankcji. Artykuł 25 dyrektywy 2015/2302, który stanowi, że państwa członkowskie ustanawiają przepisy dotyczące kar mających zastosowanie do naruszeń przepisów krajowych przyjętych na podstawie tej dyrektywy, potwierdza, że przyznanie tych praw podróżnym nie ma na celu umożliwienia karania tych organizatorów.

59 Ponadto cel dyrektywy 2015/2302, jakim jest przyczynienie się do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony konsumentów, nie może sam w sobie uzasadniać wykładni art. 14 ust. 1 i 2 tej dyrektywy, zgodnie z którą przepis ten ma również na celu karanie organizatorów turystyki. Dyrektywa osiągnęła już bowiem wskazany poziom ochrony poprzez przyznanie podróżnym omawianych praw w celu przywrócenia równowagi kontraktowej między nimi a organizatorami po wystąpieniu niezgodności.

60 Z powyższych względów odpowiedź na pytanie trzecie powinna brzmieć następująco: art. 14 ust. 1 i 2 dyrektywy 2015/2302 należy interpretować w ten sposób, że prawo do odpowiedniej obniżki ceny za każdy okres, w którym występowała niezgodność, i prawo do rekompensaty za wszelkie doznane w wyniku niezgodności szkody, o których mowa w tym przepisie, mają na celu przywrócenie równowagi kontraktowej między organizatorami turystyki a podróżnymi, a nie karanie tych organizatorów.

W przedmiocie pytania czwartego

61 Poprzez pytanie czwarte sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 3 pkt 12 dyrektywy 2015/2302 należy interpretować w ten sposób, że sytuacje wynikające z aktów władzy publicznej, takie jak rozbiórka obiektu infrastruktury turystycznej w wykonaniu decyzji organu publicznego, nie wchodzą w zakres pojęcia „nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności” w rozumieniu tego przepisu.

62 W tym względzie należy wskazać, że zgodnie z definicją zawartą w art. 3 pkt 12 dyrektywy 2015/2302 „nieuniknione i nadzwyczajne okoliczności” oznaczają „sytuację poza kontrolą strony powołującej się na taką sytuację i której skutków nie można było uniknąć, nawet gdyby podjęto wszelkie rozsądne działania”.

63 Motyw 31 tej dyrektywy opisuje zakres pojęcia „nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności” w ten sposób, że „[m]ogą one obejmować na przykład działania wojenne, inne poważne problemy związane z bezpieczeństwem, takie jak terroryzm, znaczące zagrożenie dla zdrowia ludzkiego, takie jak wybuch epidemii poważnej choroby w docelowym miejscu podróży lub katastrofy naturalne, takie jak powodzie lub trzęsienia ziemi, lub warunki pogodowe uniemożliwiające bezpieczną podróż do miejsca docelowego uzgodnionego w umowie o udział w imprezie turystycznej”.

64 Ponadto Trybunał orzekł już, że pojęcie „nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności” jest zbliżone do pojęcia „siły wyższej”, w znaczeniu okoliczności pozostających poza kontrolą powołującej się na nią strony, które są nietypowe i nieprzewidywalne i których skutków nie można było uniknąć mimo dołożenia wszelkich starań. A zatem, pomimo braku jakiegokolwiek odniesienia w dyrektywie 2015/2302 do siły wyższej, Trybunał uznał, że pojęcie „nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności” konkretyzuje i stanowi wyczerpujące wdrożenie pojęcia „siły wyższej” w ramach tej dyrektywy (zob. podobnie wyrok z dnia 8 czerwca 2023 r., UFC – Que choisir i CLCV, C-407/21, EU:C:2023:449, pkt 54, 56 i przytoczone tam orzecznictwo.).

65 Ponadto Trybunał orzekł, że wyrażenie „nieuniknione i nadzwyczajne” zawarte w art. 3 pkt 12 dyrektywy 2015/2302 odnosi się jedynie do sytuacji, których nie można było przewidzieć (zob. podobnie wyrok z dnia 29 lutego 2024 r., Tez Tour, C-299/22, EU:C:2024:181, pkt 74).

66 Zatem sytuacje wynikające z aktów władzy publicznej mogą wchodzić w zakres pojęcia „nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności” w rozumieniu art. 3 pkt 12 dyrektywy 2015/2302 tylko wtedy, gdy sytuacje te są poza kontrolą strony powołującej się na nie i których skutków nie można było uniknąć, nawet gdyby podjęto wszelkie rozsądne działania, co oznacza, że okoliczności te są niezależne od tego, kto się na nie powołuje, oraz są nieprzewidywalne.

67 Tymczasem wydawanie aktów władzy publicznej podlega co do zasady przepisom zarówno proceduralnym, jak i materialnym gwarantującym w szczególności, że akty te są przyjmowane w sposób przejrzysty po wyważeniu różnych interesów. Wykonanie tych aktów jest ponadto zazwyczaj do pewnego stopnia poprzedzone podaniem do wiadomości publicznej. Sytuacje wynikające z przyjęcia takich aktów nie są zatem co do zasady nieprzewidywalne.

68 W niniejszej sprawie pozwany w postępowaniu głównym uważa, że dane prace rozbiórkowe wynikają z aktu władzy publicznej, któremu musiał się podporządkować, w związku z czym niezgodność wynikająca z tego aktu stanowi nadzwyczajną i nieuniknioną okoliczność zwalniającą go z obowiązku rekompensaty wobec powodów w postępowaniu głównym.

69 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 14 ust. 3 lit. c) dyrektywy 2015/2302 podróżnemu nie przysługuje rekompensata, jeżeli organizator udowodni, że niezgodność wynika z nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności.

70 Do sądu odsyłającego należy zatem dokonanie oceny, czy w niniejszym przypadku rozpatrywana w postępowaniu głównym rozbiórka obiektu infrastruktury w wykonaniu decyzji władz albańskich doprowadziła do sytuacji znajdującej się poza kontrolą danego organizatora turystyki i miała konsekwencje, których nie można było uniknąć pomimo podjęcia wszelkich rozsądnych działań. W tym względzie do sądu odsyłającego będzie należało ustalenie, czy zanim ta decyzja została wydana, ów organizator lub zarządca przedmiotowego obiektu infrastruktury turystycznej byli informowani o postępowaniu, które doprowadziło do wydania wspomnianej decyzji, czy też nawet uczestniczyli w tym postępowaniu, lub czy zostali oni poinformowani o treści tej decyzji przed jej wykonaniem. Takie poinformowanie lub udział tego zarządcy są wystarczające, ponieważ zgodnie z art. 13 ust. 1 dyrektywy 2015/2302 organizator ten może zostać pociągnięty do odpowiedzialności za wszelkie niezgodności spowodowane przez jego dostawców usług turystycznych (zob. podobnie wyrok z dnia 18 marca 2021 r., Kuoni Travel, C-578/19, EU:C:2021:213, pkt 35).

71 Jeśli taki udział lub takie poinformowanie miały miejsce, rozbiórka danego obiektu infrastruktury nie może zostać uznana za nieprzewidywalną. Niezgodności z powodu takiej rozbiórki nie można uznać za sytuację znajdującą się poza kontrolą danego organizatora turystyki, której konsekwencji nie można było uniknąć pomimo podjęcia wszelkich rozsądnych działań. Jeżeli bowiem organizator lub jego usługodawca są informowani o takiej decyzji, a wspomniany organizator ma dość czasu, aby móc z należytą starannością zaproponować zainteresowanemu podróżnemu odpowiednie alternatywne usługi zgodnie z art. 13 ust. 5 dyrektywy 2015/2302 przed wykonaniem tej decyzji, to nie można uznać, że ów organizator nie mógł uniknąć konsekwencji wynikających z tej decyzji. W takich okolicznościach rozbiórka ta nie może wchodzić w zakres pojęcia „nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności" w rozumieniu art. 14 ust. 3 lit. c) dyrektywy 2015/2302.

72 W stosownym wypadku przewidywalny charakter rozbiórki danego obiektu infrastruktury w wykonaniu decyzji władz albańskich wykluczałby również możliwość uwolnienia się przez danego organizatora turystyki z obowiązku wypłaty powodom w postępowaniu głównym rekompensaty na podstawie art. 14 ust. 3 lit. b) dyrektywy 2015/2302, który przewiduje, że podróżny nie jest uprawniony do rekompensaty za szkody, jeżeli organizator udowodni, że niezgodność może zostać przypisana osobie trzeciej, niezwiązanej z wykonywaniem usług turystycznych objętych umową o udział w imprezie turystycznej, a niezgodność ta była nieprzewidywalna lub nieunikniona.

73 W świetle całości powyższych rozważań odpowiedź na pytanie czwarte powinna brzmieć następująco: art. 3 pkt 12 dyrektywy 2015/2302 należy interpretować w ten sposób, że sytuacje wynikające z przyjęcia aktów władzy publicznej, takie jak rozbiórka obiektu infrastruktury turystycznej w wykonaniu decyzji organu publicznego, nie wchodzą w zakres pojęcia „nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności" w rozumieniu tego przepisu, jeżeli akty te zostały przyjęte w następstwie postępowania, które umożliwiło zainteresowanym, takim jak dany organizator turystyki lub jego ewentualni dostawcy usług turystycznych, zapoznanie się z nimi w odpowiednim czasie przed ich wykonaniem.

W przedmiocie kosztów

74 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (dziesiąta izba) orzeka, co następuje:

1) Artykuł 14 ust. 3 lit. b) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zmieniającej rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE oraz uchylającej dyrektywę Rady 90/314/EWG, w związku z art. 4 tej dyrektywy

należy interpretować w ten sposób, że:

stoi on na przeszkodzie przepisowi prawa krajowego, który stanowi, że w przypadku gdy niezgodność usług wchodzących w zakres imprezy turystycznej można przypisać osobie

trzeciej, niezwiązanej z wykonywaniem tych usług, a niezgodność ta była nieprzewidywalna lub nieunikniona, organizator turystyki, aby móc uwolnić się od odpowiedzialności wobec podróżnego, musi wykazać, że niezgodność ta wynika z winy tej osoby trzeciej.

2) Artykuł 14 ust. 1 dyrektywy 2015/2302

należy interpretować w ten sposób, że:

nawet jeśli podróżny skorzystał z części usług świadczonych przez organizatora turystyki, to odpowiednia obniżka ceny, która mu przysługuje w przypadku niezgodności tych usług, może odpowiadać zwrotowi całości ceny danej imprezy turystycznej, jeżeli niezgodność ta jest na tyle rażąca, że zważywszy na cel tej imprezy turystycznej, nie leży już ona obiektywnie w interesie tego podróżnego.

3) Artykuł 14 ust. 1 i 2 dyrektywy 2015/2302

należy interpretować w ten sposób, że:

prawo do odpowiedniej obniżki ceny za każdy okres, w którym występowała niezgodność, i prawo do rekompensaty za wszelkie doznane w wyniku niezgodności szkody, o których mowa w tym przepisie, mają na celu przywrócenie równowagi kontraktowej między organizatorami turystyki a podróżnymi, a nie karanie tych organizatorów.

4) Artykuł 3 pkt 12 dyrektywy 2015/2302

należy interpretować w ten sposób, że:

sytuacje wynikające z przyjęcia aktów władzy publicznej, takie jak rozbiórka obiektu infrastruktury turystycznej w wykonaniu decyzji organu publicznego, nie wchodzą w zakres pojęcia „nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności” w rozumieniu tego przepisu, jeżeli akty te zostały przyjęte w następstwie postępowania, które umożliwiło zainteresowanym, takim jak dany organizator turystyki lub jego ewentualni dostawcy usług turystycznych, zapoznanie się z nimi w odpowiednim czasie przed ich wykonaniem.

Regan Gratsias Smulders

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 23 października 2025 r.

Sekretarz
A. Calot Escobar

Pełniący obowiązki prezesa izby
E. Regan